

Секція 13. Міжкультурна комунікація

Зозуля І. Є.,

старший викладач кафедри мовознавства

Вінницького національного технічного університету

ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ

«УКРАЇНСЬКА МОВА ЯК ІНОЗЕМНА» У ВНЗ

За останні десять років помітно зросла проблема у викладанні української мови як іноземної. Зацікавлення іноземними студентами вивченням цієї дисципліни поставило перед лінгвістами нові завдання. З'явилася низка методичних розробок та наукових досліджень з української мови як іноземної, але залишається все ще багато неточностей та прогалин. Так, наприклад, в Україні ще не існує централізованої установи, яка б займалася проблемами розробки принципів викладання української мови як іноземної. Дослідниця О. Палінська вважає, що така ситуація «...призводить до того, що викладання мови як іноземної ведеться здебільшого методично необґрунтовано, використовуються або прийоми викладання мови як рідної, або вивчення мови як предмета (лінгвістичний аспект), а отже, не приділяється належної уваги розвитку комунікативних навичок, що своєю чергою, погіршує якість викладання і засвоєння знань» [3, с. 51]. Повністю погоджуємося з лінгвісткою. Адже зараз дуже важливо виокремити основні вимоги до викладання української мови як іноземної, а не просто української мови як рідної, тобто класичний варіант опановування академічного предмета. У цьому й полягає **актуальність** нашої наукової розвідки.

Для того, щоб будь-яке заняття вважалось уроком, воно має відповідати певним ustalеним вимогам. Не є винятком і дисципліна «Українська мова як іноземна». Різні вітчизняні, російські та зарубіжні дослідники (О. М. Біляєв, О. Палінська, І. Я. Лернер, М. Н. Скаткін, М. М. Поташнік, В. Е. Морозов

тощо) виділяють досить велику кількість цих вимог. Але основні з них, на нашу думку, все-таки залишаються незмінними, а саме [1, с. 56-57; 2, с. 9-10]:

- *навчальна спрямованість*: під час заняття студенти мають збагатитися корисною інформацією, важливими уявленнями, знаннями, вміннями чи покращити їхній рівень;

- *практичне застосування знань*: вкрай необхідно вказувати студентам на шляхи практичного застосування тих теоретичних знань, які вони набули на уроці;

- *групова форма навчання*;

- *цілісність уроку та взаємопов'язаність його частин*;

- *відповідність мети заняття загальним цілям навчання* (предметній, загальноосвітній, виховній);

- *взаємозв'язок одного уроку з іншим*, адже це має сприяти досягненню загальних цілей навчання;

- *поєднання викладачем наукових положень теорії уроку та найкращих прикладів їхнього застосування з особистою педагогічною майстерністю*;

- *ефективна взаємодія педагога зі студентами*, що дозволяє найкращим чином в даних умовах навчання засвоїти необхідний матеріал;

- *постійний поточний контроль викладачем за засвоєнням студентами матеріалу уроку й виставлення оцінок*;

- наявність морально-виховного потенціалу.

Уважно прочитавши всі вище вказані вимоги до заняття з української мови як іноземної, може виникнути питання, а чим же в такому випадку дисципліна «Українська мова як іноземна» відрізняється від предмета «Українська мова» (як рідна мова)?

Звичайно, є суттєві відмінності між цими двома дисциплінами. Тому, спираючись на власний досвід, ми виділили так би мовити “додаткові вимоги” до проведення занять з української мови як іноземної.

По-перше, ми вважаємо, що під час вивчення української мови як іноземної головним має бути *комунікативно-діяльнісний* підхід, що орієнтує

організацію навчального процесу з іноземної мови на забезпечення активної, особистісно значущої, усвідомленої комунікативної діяльності. Це важливий аспект, адже українська мова для іноземних громадян виступає в першу чергу як засіб комунікації з представниками інших націй.

По-друге, важливим чинником розвитку ключових життєвих компетентностей є *інтегрованість змісту* заняття української мови як іноземної мови, яка передбачає:

- проблемність змісту висловлювань на уроках, що стимулюють дискусію, обговорення, пошук різних джерел інформації, зіткнення думок і переконань;
- пов'язаність змісту уроку з реальним світом;
- практичну цінність інформації, що має знаходити підтвердження через реальні факти, у змодельованих на уроці ситуаціях.

По-третє, постійне використання інтерактивних форм та методів роботи, таких як:

- кооперативне навчання, в якому формуються соціальні вміння, лідерські якості та скорочується відстань між студентом та викладачем;

- рольові та ділові ігри;

- проектні технології, завдяки яким в студентів формується проектне мислення, почуття відповідальності та досвід цілеспрямованої співпраці, вони вчаться застосовувати знання на практиці, працювати в команді над конкретним завданням, презентувати свої результати;

- методи «змішаного навчання», які поєднують у собі традиційне й дистанційне навчання та найбільше відповідають інтересам і уподобанням студентів, які живуть у період стрімкого інформаційно-технологічного розвитку суспільства та володіють комп'ютерною грамотністю;

- вихід за межі аудиторії на екскурсію, що допоможе переконати студентів у сенсі навчання, мотивує й активізує до пізнання нового. Для того, щоб така форма роботи мала максимальний ефект, важливо, щоб її завершенням стало

осмислення побаченого й почутого у вигляді студентських презентацій, відгуків, нотаток тощо.

Отже, ми дійшли висновку, що головною вимогою до занять з дисципліни «Українська мова як іноземна» є формування готовності й здатності іноземного студента до міжкультурної комунікації. Це означає, що основним завданням викладачів-мовників є розвиток в студента не тільки уміння спілкуватись, але й уміння користуватися відповідною іншомовною «технікою»; «озброїти» його екстралінгвістичною інформацією, необхідною для адекватного спілкування й взаєморозуміння на міжкультурному рівні, а також розвинути в нього такі якості, які дозволять здійснювати безпосереднє та опосередковане спілкування з представниками інших культур.

Список використаних джерел

1. Біляєв О. М. Методика вивчення української мови. – Київ, 1987, С. 54 – 63.
2. Морозов В. Э. Методика урока русского языка как иностранного / Морозов В. Э. // Учебно-методическое пособие по преподаванию русского языка в инокультурной среде. – 2 изд., испр. – М.: Издательство ИКАР, 2017. – С. 9 – 11.
3. Палінська О. Урок української: принципи оптимізації роботи на занятті з української мови як іноземної / О. Палінська // Теорія і практика викладання української мови як іноземної: зб.наук.праць. – Вип. 4. – Львів, 2009. – С. 51 – 58.